

Suomalaisen hoitotieteen kolme ensimmäistä vuosikymmentä – analyysi väitöskirjojen tiivistelmistä vuosina 1984–2015

MINNA STOLT

TtT, yliopisto-opettaja
Turun yliopisto
Hoitotieteen laitos

JOUNI TUOMI

FT, yliopettaja
Tampereen ammattikorkeakoulu
Terveyspalvelut

LEENA SALMINEN

TtT, dosentti, yliopistonlehtori
Turun yliopisto
Hoitotieteen laitos

RIITTA SUHONEN

TtT, professori ja sivutoiminen ylihoitaja
Turun yliopisto
Hoitotieteen laitos
Turun yliopistollinen keskussairaala
Turun kaupunki, Hyvinvointitoimiala

TIIVISTELMÄ

Hoitotieteellinen koulutus ja tutkimus alkoivat Suomessa 1979. Tässä tutkimuksessa tarkoituksena on kuvata ja analysoida suomalaisia hoitotieteen väitöskirjatutkimusten tiivistelmiä vuosilta 1984–2015 perustuen oletukseen, että väitöskirjat toimivat keskeisenä alan kehitystä kuvaavana aineistona. Tutkimuksessa ovat mukana kaikki Suomessa julkaistut hoitotieteen väitöskirjat. Lähdeaineistona käytettiin väitöskirjojen tiivistelmiä, joiden tietoa tarkennettiin tarvittaessa kyseisen väitöskirjan yhteenveto-osasta. Tutkimuksen menetelmä oli dokumenttianalyysi ja aineisto analysoitiin sisällön erittelyllä. Väitöskirjoista analysoitiin niiden määrä ja muoto, tutkimusmenetelmät sekä tutkimuksen kohde. Tarkasteluajanjaksona hoitotieteessä on valmistunut 443 väitöskirjaa. Hieman yli puolet väitöskirjoista on monografioita (57%) ja tutkimusasetelma on ollut pääosin joko kuvaileva laadullinen tai kysely -asetelma. Tutkimus on ollut luon-

SANNA KOSKINEN

TtT
Turun yliopisto
Hoitotieteen laitos

JONNA VIERULA

TtM
Turun yliopisto
Hoitotieteen laitos

HELENA LEINO-KILPI

THT, professori ja sivutoiminen ylihoitaja
Turun yliopisto
Hoitotieteen laitos
Turun yliopistollinen keskussairaala

ABSTRACT

First three decades of Finnish nursing science - A document analysis of abstracts in doctoral dissertations during years 1984–2015

Minna Stolt, PhD, University Teacher
Jouni Tuomi, PhD, Principal Lecturer
Leena Salminen, PhD, Docent, University Lecturer
Riitta Suhonen, PhD, Professor, Nursing Director (part-time)
Sanna Koskinen, PhD
Jonna Vierula, MNSc
Helena Leino-Kilpi, PhD, Professor, Nurse Director (part-time)

Academic education and research in nursing science begun in Finland 1979 having so far a history for three decades. The aim of this research was to describe and analyse the abstracts of Finnish doctoral dissertations in the field of nursing science during the years 1984–2015. All Finnish doctoral dissertations in nursing science are included. Inclusion criterion was that the major subject of the doctoral candidate was nur-

Saapunut 29.12.2016

Hyväksytty julkaistavaksi 16.05.2017

teeltaan kliinistä (75%) ja kohderyhmänä ovat olleet pääosin työikäiset (78%). Keskeisiä tutkimuksen kohteita ovat olleet hoitotyön prosessit eri vaiheineen, hoitomuotoineen, -menetelmineen ja -välineineen sekä prosesseihin liittyvä inhimillinen vuorovaikutus. Tarkasteltuna ajanjaksona väitöskirjat ovat moninaistuneet menetelmissään, tutkimuskohteissaan ja kokoomävai- töskirjojen määrä suhteutettuna monografioihin on kasvanut. Tutkimuksen perusteella voidaan suunnata tulevaisuuden hoitotieteellistä tutki- musta.

Avainsanat: dokumenttianalyysi, hoitotiede, tiivistelmä, tutkimus, väitöskirja

sing science. The information source was the abstract from the dissertation and if needed in- formation was gathered from the dissertation it- self. The research method was document anal- ysis and the data were analysed with content analysis. The analysis focused on the amount and type of the dissertations, their research meth- ods and focus of research. In the time period, 443 dissertations were published. Slightly over half of the dissertations were monographs. Re- search designs were mainly descriptive qualita- tive or survey designs. Dissertations were focus- ed on clinical nursing (75%) and the study po- pulation was predominantly adults (78%). The main focus of the dissertations were on nursing processes with different phases, care interven- tions and methods as well interactions. During the time period, doctoral dissertations are di- versified related to their methods and research focus and the amount of compilation of articles compared with monographs have increased. Re- sults can be used for further development of nursing research.

Key words: document analysis, nursing science, abstract, research, doctoral dissertation

Mitä tutkimusaiheesta jo tiedetään?

- Suomessa hoitotieteellinen koulutus käynnistyi Kuopion korkeakoulussa 1979 ja alan ensimmäinen väitöskirja valmistui vuonna 1984.
- Kansainvälisesti hoitotieteen väitöskirjat ovat olleet suhteellisen vähäisen kiinnostuksen kohteena hoitotieteellisessä tutkimuksessa.
- Suomessa on aikaisemmin tehty katsauksia väitöskirjoista tietyltä ajanjaksolta tai aihepiiristä.

Mitä uutta tietoa artikkeli tuo?

- Hoitotieteessä on valmistunut 443 väitöskirjaa 32 vuoden tarkasteluajanjakson aikana, joista hieman yli puolet oli monografioita.
- Tarkasteltuna ajanjaksona väitöskirjat ovat moninaistuneet menetelmissään, tutkimuskohteissaan ja kokoomävai- töskirjojen määrä suhteutettuna monografioihin on kasvanut.
- Tutkimusasetelma väitöskirjoissa on ollut pääosin joko kuvaileva laadullinen tai kyselytutkimusasetelma, tutkimus on kohdistunut pääsääntöisesti työikäisiin potilaisiin ja kliiniseen kontekstiin.

Mikä merkitys tutkimuksella on hoitotyölle, hoitotyön koulutukselle ja johtamiselle?

- Tutkimuksessa tuotetun tiedon avulla on mahdollista tarkastella tieteenalan suuntauksia, kuten väitöskirjojen lukumäärää, tutkimuskohteita ja tutkimusmenetelmiä ja niissä tapahtuneita muutoksia sekä alan tutkimussuuntausten kehittymistä.
- Tutkimus antaa yleiskuvan suomalaisen hoitotieteellisen väitöstutkimuksen lukumäärästä, kohteista ja tutkimusmenetelmistä.
- Tietoa voidaan hyödyntää hoitotieteellisen tutkimuksen kehittämisessä määriteltäessä tulevaisuuden tutkimuskohteita ja alan perus- ja jatkokoulutuksen menetelmäopetuksessa.

Tutkimuksen lähtökohdat

Jokaisen tieteenalan on perusteltua arvioida kehitystään määräajoin, mutta arviointiin ei kuitenkaan ole olemassa tiettyä yksittäistä toimintamallia. Yksi arviointikeino on analysoida alan väitöstutkimuksia. Väitöskirjojen avulla on mahdollista tarkastella tieteenalan kehittymistä, alalla tapahtuneita menetelmällisiä ja sisällöllisiä muutoksia sekä tieteenalan keskeisinä pitämiä kysymyksiä (Zeng & Pang 2012). Väitöskirjat ovat yhtenäisin kriteerein tehtyjä tieteenalan raportteja ja mahdollistavat myös tieteenalojen vertailua.

Kansainvälisesti filosofian tohtorin (PhD) teoreettiseen tutkintoon johtava ensimmäinen ohjelma hoitotieteen alalla perustettiin Yhdysvalloissa vuonna 1924 (Columbia University). Sen pääaineena olivat hallinnon tai kasvatuksen opinnot. Yhdysvalloissa hoitotieteen tohtorin ohjelma (Doctor of Nursing Science Degree) aloitettiin 1960 Bostonin yliopistossa. Ohjelman tavoitteena oli integroida tutkimus kliiniseen käytäntöön (Martin 1989).

Suomessa hoitotieteellinen koulutus käynnistyi Kuopion korkeakoulussa 1979 ja alan ensimmäinen väitöskirja valmistui vuonna 1984. Virallisesti hoitotiede hyväksyttiin tieteenalaksi 1985, kun ensimmäiset hoitotieteen professorit nimitettiin yliopistoihin (Academy of Finland 2003). Koulutus käynnistyi Kuopion lisäksi Tampereen (1981), Oulun (1986) ja Turun (1986) yliopistoissa sekä Åbo Akademiassa (1987), jotka edelleen vastaavat hoitotieteen koulutuksesta (Eriksson 1982, Eriksson ym. 2012, Sinkkonen & Taskinen 2016). Lisäksi hoitotiedettä on opetettu Jyväskylän (1992–1997) ja Helsingin yliopistoissa (alkaen 1983, hoito-opin lehtoraatti vuoteen 1994 asti, opintoja sai suorittaa vuoteen 1998). Erityisesti tieteenalan alkuvaiheen väitöskirjat nähtiin ilmauksena alan tieteellistämisen prosessista (Kalkas 1984, Tuomi 1997).

Väitöskirja on aina yksilön opinnäytetyö. Alan alkuvaiheessa väitöskirjat tehtiinkin paljolti yksilöinä, kun taas nykyisellään väitöskirjatyöntekijät työskentelevät tutkimusryhmissä. Väitöskirjat kuitenkin edustavat eri hoitotieteen yksiköiden tutkimuksellisia linjauksia ja tutkimusohjelmia. Väitöskirjat ovat yleensä laaja-alaisia, joissa yhdistetään menetelmiä, aineistoja ja näkökulmia (Zeng & Pang 2012).

Hoitotieteen alan väitöskirjat tutkimuksen kohteena

Hoitotieteen väitöskirjat ovat olleet suhteellisen vähäisen kiinnostuksen kohteena kansainvälisessä hoitotieteellisessä tutkimuksessa ja ne ovat pääasiassa maakohtaisia. Katsaukset on jaoteltavissa karkeasti kolmeen luokkaan sen kohteen mukaisesti: 1) kaikki hoitotieteen väitöskirjat tiettyyn ajankohtaan mennessä (Erdmann ym. 2005, Zeng & Pang 2012), 2) tietynä ajanjaksona tehdyt väitöskirjat (Loomis 1985, Academy of Finland 2003, Spear 2007) tai 3) jotain rajoitettua asiaa koskevat väitöskirjat, kuten tiettyä kliinistä erikoisalaa (Fridlund ym. 2007, da Silva ym. 2010, Ferreira ym. 2016), koulutusta (Vierula ym. 2016), hoitotyön historiaa (Lukana ym. 2013), tietyn ammattiryhmän toimintaa (Hooker & Mayo 2002), tutkimusetiikkaa (Kjellström & Fridlund 2010), tiettyä metodologiaa (Donnelly 2017), tai teorian käyttöä väitöskirjatutkimuksen kehyksenä (Spear 2007). Osassa katsauksista on otettu mukaan myös maisteri- ja lisensiaatintutkimusten opinnäytteet.

Väitöskirjakatsausten sisältö ja analyysin kohde vaihtelevat. Yhteistä katsauksissa on kuitenkin väitöskirjojen tutkimuskohteen sekä tutkimusten ulkoisten tunnusmerkkien kuvailu. Katsauksissa tutkimuskohdetta on lähestytty joko jonkin hoitotieteellisen mallin mukaan (Lundgren ym. 2009, Baggio ym. 2014), luokittelemalla etukäteen luodun

rungon mukaan (Loomis 1985, Spear 2007, Lee ym. 2012) tai aineistolähtöisen sisällön-analyysin avulla (Vierula ym. 2016).

Väitöskirjoissa on maakohtaisia eroja. Esimerkiksi Yhdysvalloissa hoitotieteen teoreettista viitekehystä käytetään tutkimuksen lähtökohtana laajasti (Spear 2007). Toiseksi määrällisissä ja laadullisissa tutkimuksissa on painotuseroja; Suomessa (Academy of Finland 2003), Brasiliassa (Erdmann ym. 2005), Yhdysvalloissa (Spear 2007) ja Portugalissa (Baggio ym. 2014) väitöstutkimukset painottuvat laadulliseen, kuvailevaan tutkimukseen, kun taas Hong Kongissa (Zeng & Pang 2012) ja Koreassa (Lee ym. 2012) lähinnä määrälliseen tutkimukseen. Kolmanneksi väitöskirjojen tieteenfilosofinen orientaatio vaihtelee (Lee ym. 2012).

Suomessa on tehty aikaisempia analyysjä hoitotieteellisestä tutkimuksesta (Lauri 1990, Leino-Kilpi & Suominen 1997, 1998, Suominen & Leino-Kilpi 1998, Salminen ym. 2006, Vierula ym. 2016), mutta laaja-alainen analyysi hoitotieteen väitöskirjoista näyttää puuttuvan. Tutkimusanalyysi vuosilta 1958–1995 (Leino-Kilpi & Suominen 1997, 1998, Suominen & Leino-Kilpi 1998) osoittaa hoitotieteen tutkimuksen olleen luonteeltaan pääasiassa kuvailevaa ja määrällistä. Tutkimus on kohdentunut hoitotyön käytäntöön, erityisesti avoterveydenhuoltoon, kirurgiseen ja sisätautien alan hoitotyöhön ja potilas on ollut tavallisin kiinnostuksen kohde. Suomen Akatemian (Academy of Finland 2003) hoitotieteellisen tutkimuksen arvioinnissa väitöskirjatutkimusten (1997–2002) todettiin olevan kohteiltaan monipuolisia ja niissä hallitsivat laadulliset metodit, ja aineistosta oli havaittavissa laitospkohtaisia tutkimussuuntauksia. Sen sijaan aikaisempi laajasti väitöskirjatutkimuksia syntetisoiva tutkimus näyttäisi puuttuvan.

Tarkoitus ja tutkimusongelmat

Tutkimuksen tarkoituksena on kuvata ja analysoida suomalaisia hoitotieteen väitöskirjatutkimusten tiivistelmiä vuosilta 1984–2015. Tutkimusongelmat olivat:

- Kuinka monta hoitotieteen väitöskirjaa on julkaistu Suomessa vuosina 1984–2015?
- Minkälaisia hoitotieteen väitöskirjoja on julkaistu Suomessa?
- Millä tutkimusmenetelmillä hoitotieteen väitöskirjat on tehty?
- Mitä hoitotieteen väitöstutkimuksissa on tutkittu?

Tavoitteena oli tuottaa tietoa suomalaisesta hoitotieteellisestä väitöstutkimuksesta ja tunnistaa saadun tiedon perusteella tulevaisuuden tutkimustarpeita.

Menetelmät

Tutkimus toteutettiin dokumenttianalyysinä (Bowen 2009), jossa analysoitiin väitöskirjojen tiivistelmät järjestelmällisesti ja luotiin sanallinen ja selkeä kuvaus tutkimuksista.

Aineistonbankinta

Dokumenttianalyysin aineistona olivat kaikki Suomessa hoitotiede pääaineena tehtyjen väitöskirjojen yhteenveto-osien tiivistelmät vuosina 1984–2015. Aineisto kerättiin kaikkien alan koulutusta toteuttaneiden ja toteuttavien yliopistojen väitöskirjalueteloista sähköisesti ja manuaalisesti.

Kolme tutkijaa keräsi tietoja väitöskirjojen tiivistelmistä etukäteen laaditulla havaintorungolla. Havaintorunko sisälsi seuraavat asiat: väitöskirjan muoto ja kieli, tekijän sukupuoli, tutkimusasetelma, aineistonkeruu ja

-analyysimenetelmät, tiedonantajat ja tutkimuksen kohde. Tarvittaessa tietoja tarkennettiin väitöskirjan yhteenveto-osasta. Tiedot tallennettiin Excel -taulukkoon kirjoitettuna tekstinä tai numeroina, jotka luokiteltiin.

Aineiston analyysi

Aineisto analysoitiin sisällön erittelyllä (Krippendorf 2013) useasta eri näkökulmasta. Analyysiyksikkönä oli yksi tai useampi lause. Ensimmäiseksi laskettiin väitöskirjojen lukumäärä, muoto (monografia, kokoomäväitöskirja), kieli (suomi, ruotsi, englanti) ja tekijöiden sukupuoli (mies, nainen). Toiseksi, väitöskirjojen tutkimusmenetelmät analysoitiin luokittelemalla tutkimusasetelma (kysely, pitkittäis- tai poikittaisasetelma, korrelatiivinen, kvasikokeellinen, kokeellinen tai toimintatutkimus). Aineistonkeruumenetelmät luokiteltiin seitsemään luokkaan (kysely, haastattelu, havainnointi, kliiniset ja fysiologiset mittaukset, rekisterit, valmis dokumenttiaineisto, kirjallisuuskatsaus). Aineiston analyysimenetelmät luokiteltiin kahteen luokkaan (laadullinen, tilastollinen). Yhden väitöskirjan tutkimusasetelmat, aineistonkeruumenetelmät ja -analyysimenetelmät voitiin luokitella useaan luokkaan.

Tutkimuskohteet luokiteltiin eri tavoin syvällisen ja monipuolisen kuvauksen saamiseksi. Väitöskirjojen tutkimustyyppit luokiteltiin aineiston perusteella empiirisiin ja teoreettisiin tutkimuksiin. Empiiriset tutkimuksen jaettiin edelleen väitöskirjojen pääasiallisten tutkimuskohteiden mukaisesti neljään luokkaan mukaillen WHO:n (1966) luokitusta: kliininen, hoitotyön hallinnon ja koulutuksen tutkimus. Teoreettisiin tutkimuksiin luokiteltiin hoitotieteeseen tieteenalana kohdistuvat tutkimukset tai käsiteanalyysit. Yksi väitöskirja luokiteltiin yhteen luokkaan. Väitöskirjojen tiedonantajat luokiteltiin ikäryhmittäin: lapset ja nuoret, työikäiset, ikääntyneet ja laskettiin osallistuneiden lukumäärä.

Lisäksi tutkimuskohteet luokiteltiin hoitotieteen paradigman mukaisesti neljään luokkaan: ihminen, hoitotyön toiminnot, terveys ja ympäristö (Eriksson ym. 2012).

Väitöskirjojen tutkimuskohteet luokiteltiin (yksi väitöskirja/luokka) myös soveltaen Sinkkosen ja Meriläisen (1980) systeemi-teoreettista lähestymistapaa. Lähestymistavassa on kuusi toisiinsa liittyvää osaa: 1) Hoitotyön keinoin käsiteltävissä olevat potilaiden/asiakkaiden terveys-/sairaustilat ja -ongelmat, heidän käyttäytyminen ja muut ominaisuudet ja niiden aiheuttama hoitotyön tarve, 2) Hoitotyön toteuttajien (hoitajien) ominaisuudet ja ammatillinen käyttäytyminen, 3) Hoitotyön prosessi sisältäen eri vaiheet, hoitomuodot, -menetelmät ja -välineet sekä hoitoprosessiin sisältyvä ihmisten välinen vuorovaikutus, 4) Hoitotyön välitön ohjausjärjestelmä, joka sisältää hoitosektorin hallinnon ja eräiltä osin lääketieteen ohjausinformaation, 5) Hoitotyön laajemman systeemiympäristön osat, kuten hoitotyön opetus ja muut tiedolliset edellytykset ja 6) Hoitotyön tulokset, vaikuttavuus. Lähestymistapaan lisättiin vielä hoitotieteeseen itseensä liittyvä teoreettinen tutkimus.

Väitöskirjojen julkaisuvuodet luokiteltiin viiden vuoden luokkiin, paitsi viimeisimmät vuodet (2014–2015), jossa on vain kaksi vuotta. Tulokset esitetään kuvailevan tilastotieteen keinoin (frekvenssit, prosenttiosuudet).

Tulokset

Väitöskirjojen määrä, muoto ja julkaisukieli

Suomessa on julkaistu hoitotieteen historian ensimmäisten 32 vuoden aikana (1984–2015) 443 väitöskirjaa kuudessa eri yliopistossa. Kolme ensimmäistä väitöskirjaa julkaistiin Kuopion yliopistossa (nykyisin Itä-Suomen yliopisto, Taulukko 1).

Taulukko 1. Hoitotieteen väitöskirjat Suomessa 1984–2015 yliopistoittain.

Aikaväli	Helsinki†	Jyväskylä*	Kuopio (Itä- Suomi)	Oulu	Tampere	Turku	Vaasa (Åbo Akademi)	Yhteensä
1984–1988	-	-	3	-	-	-	-	3
1989–1993	-	-	5	3	4	3	1	16
1994–1998	-	2	9	9	9	8	4	41
1999–2003	-	-	19	20	22	27	13	101
2004–2008	-	-	31	24	23	26	16	120
2009–2013	-	-	32	12	21	28	15	108
2014–2015	-	-	11	7	15	11	10	54
Väitös-kirjojen lukumäärä (f)	0	2	110	75	94	103	59	443

† Hoitotieteen koulutus vuosina 1983–1994.

* Hoitotieteen koulutus vuosina 1992–1997.

Väitöskirjojen muoto on vaihtunut monografiasta kokoomäväitöskirjoiksi, mutta monografiat muodostavat tarkasteluaajaksona suhteellisesti suuremman osuuden (n=254, 57%). Seurantajakson viimeisellä viisivuotiskaudella monografioiden suhteellinen osuus (n=44, 41%) oli alle puolet siitä suhteellisesta osuudesta, mikä monografioilla oli ensimmäisen 10 vuoden aikana (n=16, 84%, Taulukko 2).

Väitöskirjat on julkaistu joko suomeksi (n=244, 55%), englanniksi (n=145, 33%) tai ruotsiksi (n=54, 12%). Ruotsinkielisten väitöskirjojen suhteellinen osuus on pysynyt vakaana (10–13%), mutta suomenkielisten prosentiosuudessa (65% -> 35%) on nähtävissä selkeä vähentyminen viimeisen viidentoista seurantavuoden aikana, samalla kun englanninkielisten väitöskirjojen prosentuaalinen osuus on noussut (23% -> 48%). (Taulukko 2.) Väitelleistä 96% (n=427) on ollut naisia.

Taulukko 2. Väitöskirjojen julkaisukieli ja muoto 1984–2015.

Kieli	1984–1988	1989–1993	1994–1998	1999–2003	2004–2008	2009–2013	2014–2015	Yhteensä
	f (%)	f (%)	f (%)	f (%)	f (%)	f (%)	f (%)	f (%)
Väitöskirjojen lukumäärä (f)	3	16	41	101	120	108	54	443
Julkaisukieli								
suomi	3 (100%)	9 (56)	21 (51)	66 (65)	76 (63)	50 (46)	19 (35)	244 (55)
englanti	0	5 (31)	16 (39)	23 (23)	31 (26)	44 (41)	26 (48)	145 (33)
ruotsi*	0	2 (13)	4 (10)	12 (12)	13 (11)	14 (13)	9 (17)	54 (12)
Muoto								
Monografia	3 (100%)	13 (81)	24 (58)	67 (66)	86 (72)	44 (41)	17 (31)	254 (57)
Kokooma- väitöskirja	0	3 (19)	17 (42)	34 (34)	34 (28)	64 (59)	37 (69)	189 (43)

* sisältää ruotsin lisäksi tanskan- ja norjankieliset väitöskirjat

Väitöskirjojen tutkimusmenetelmät

Tutkimusasetelma väitöskirjoissa on ollut pääosin joko kuvaileva laadullinen (n=272, 61%) tai kysely -asetelma (n=235, 53%). Laadullinen tutkimusasetelma on ollut kyselyasetelmaan nähden hallitsevana lähes koko tarkasteluajan. Tarkastelun viimeisenä viisivuotiskautena (2009–2013) kyselyasetelmaa on toteutettu laadullista enemmän. Harvoin hyödynnetyt asetelmat olivat kokeellinen, toimintatutkimus- tai korrelatiivinen asetelma (kukin 3%).

Keskeiset aineistonkeruumenetelmät ovat olleet kysely (n=260, 59%) tai haastattelu (n=245, 55%). Dokumenttiaineistojen (esimerkiksi päiväkirjat, potilasasiakirjat, opinäytetyöt) käyttö on ollut suhteellisen vähäistä, mutta tasaista läpi vuosien. Kliinisiä mittauksia (2%) ja rekisteriaineistoja (2%) oli käytetty harvoin. Pääasiallisesti analyysimenetelminä käytettiin laadullista (n=323, 73%) tai tilastollista (n=255, 58%) analyysiä. Kirjallisuuskatsausten julkaiseminen väitöskirjan osajulkaisuna on kasvanut merkittävästi viimeisen kymmenen vuoden aikana. (Taulukko 3.)

Taulukko 3. Väitöskirjojen (n=443) tutkimusasetelmat sekä aineistojen keruu- ja analyysimenetelmät.

	1984– 1988	1989– 1993	1994– 1998	1999– 2003	2004– 2008	2009– 2013	2014– 2015	Yhteensä
	f (%)	f (%)	f (%)	f (%)	f (%)	f (%)	f (%)	f (%)
Väitöskirjojen lukumäärä (f)	3	19	41	101	120	108	54	443
Tutkimusasetelma*								
Laadullinen	2 (67)	6 (32)	25 (61)	56 (55)	93 (78)	57 (53)	33 (61)	272 (61)
Kysely	1 (33)	10 (53)	25 (61)	56 (55)	53 (44)	65 (60)	25 (46)	235 (53)
Pitkittäinen	0	3 (16)	6 (15)	15 (15)	12 (10)	8 (7)	6 (11)	50 (11)
Poikittäinen	0	5 (26)	5 (12)	18 (18)	18 (15)	12 (11)	14 (26)	72 (16)
Korrelatiivinen	0	0	0	4 (4)	2 (2)	5 (5)	3 (6)	14 (3)
Kvasikokeellinen	0	0	1 (2)	5 (5)	5 (4)	13 (12)	4 (7)	28 (6)
Kokeellinen	0	2 (11)	2 (5)	0	1 (1)	5 (5)	3 (6)	13 (3)
Toimintatutkimus	1 (33)	2 (11)	1 (2)	1 (1)	5 (4)	3 (3)	0	13(3)
Aineistonkeruumenetelmä*								
Kysely	2 (67)	9 (47)	26 (63)	53 (52)	68 (57)	73 (68)	29 (54)	260 (59)
Haastattelu	2 (67)	7 (37)	23 (56)	57 (56)	76 (66)	52 (48)	28 (52)	245 (55)
Havainnointi	1 (33)	2 (11)	6 (15)	10 (10)	15(13)	10 (9)	3 (6)	47 (11)
Kliiniset mittaukset	0	0	2 (5)	4 (4)	3 (3)	3 (3)	1 (2)	13 (3)
Rekisteri	0	0	0	1 (1)	1 (1)	3 (3)	2 (4)	7 (2)
Dokumentit	1 (33)	4 (21)	16 (39)	30 (30)	39 (33)	26 (24)	17 (31)	133 (30)
Kirjallisuuskatsaus osajulkaisuna	0	0	0	1 (1)	6 (5)	18 (17)	19 (35)	44 (10)
Aineiston analyysimenetelmä*								
Laadullinen	2 (67)	11 (58)	28 (68)	75 (74)	100 (83)	66 (61)	41 (76)	323 (73)
Tilastollinen	2 (67)	8 (42)	26 (63)	54 (53)	62 (52)	76 (70)	27 (50)	255 (58)

* yksi väitöskirja on voitu luokitella useaan luokkaan

Väitöskirjojen tutkimuskohteet

Hoitotieteen väitöskirjoista valtaosa (n=401, 91%) on ollut empiirisiä ja loput (n=42, 9%) teoreettisia hoitotieteeseen, tieteen kehittämiseen kohdistuvia tai kirjallisuuteen perustuvia tutkimuksia (Taulukko 4). Kliinistä tutkimusta on suhteellisesti eniten (n=333, 75%) ja se on ollut hallitseva läpi vuosien. Koulutukseen ja hallintoon kohdistuva tutkimus on ollut määrällisesti suhteellisen vähäistä (vaihtelu 9–25%).

Väitöskirjojen kohderyhmänä on ollut pääosin työikäiset (n=354, 78%) ja heihin kohdistuva tutkimus on pysynyt suhteellisen tasaisena. Ikääntyneisiin kohdistuvan tutkimuksen määrä on koko ajan ollut vähäistä (n=41, 9%). Lapsiin ja nuoriin kohdistuva tutkimus on lisääntynyt tasaisesti.

Hoitotieteen paradigman mukaisesti tarkasteltuna, valtaosa tutkimuksista kohdistui hoitotyön toimintoihin (n=308, 70%). Ihminen tai terveys oli kohteena noin kolmanneksessa ja ympäristö viidessä prosentissa tutkimuksista.

Taulukko 4. Väitöskirjojen (n=443) tutkimustyyppit, tutkimuksen intressialueet ja kohderyhmät (vuodet 1984–2015).

		1984– 1988	1989– 1993	1994– 1998	1999– 2003	2004– 2008	2009– 2013	2014– 2015	Yhteensä
		f (%)	f (%)	f (%)	f (%)	f (%)	f (%)	f (%)	f (%)
Väitöskirjojen lukumäärä (f)		3	16	43	99	120	109	53	443
Tutkimustyyppi	Tutkimuksen intressialue								
Empiirinen tutkimus	Kliininen tutkimus	3 (100)	12 (75)	34 (79)	78 (79)	97 (81)	78 (72)	31 (58)	333 (75)
	Koulutustutkimus	-	4 (25)	4 (9)	15 (15)	11 (9)	12 (11)	6 (11)	52 (12)
	Hallinnon tutkimus	-	-	1 (2)	3 (3)	2 (2)	3 (3)	7 (13)	16 (4)
Teoreettinen tutkimus	Hoitotiede ja käsiteanalyysit	-	-	4 (9)	3 (3)	10 (8)	16 (15)	9 (17)	42 (9)
Kohderyhmä*									
Lapset tai nuoret		0 (0)	1 (5)	2 (5)	12 (12)	17 (14)	20 (19)	4 (7)	56 (13)
Työikäiset		3 (100)	12 (63)	39 (95)	81 (80)	91 (76)	85 (79)	43 (80)	354 (78)
Ikääntyneet		0	2 (11)	6 (15)	6 (6)	12 (10)	9 (8)	6 (11)	41 (9)
Paradigma*									
Ihminen		1 (33)	1 (6)	10 (23)	21 (21)	38 (32)	28 (26)	24 (45)	123 (28)
Hoitotyön toiminnot		2 (67)	14 (88)	28 (65)	76 (77)	86 (72)	75 (69)	27 (51)	308 (70)
Terveys		2 (67)	3 (19)	12 (28)	21 (21)	27 (23)	30 (28)	8 (15)	103 (23)
Ympäristö		0	0	0	2 (2)	5 (4)	8 (7)	8 (15)	23 (5)

* yksi väitöskirja on voitu luokitella useaan luokkaan

Tutkimuskohteista määrällisesti suurimman (n=138, 31%) kiinnostuksen kohteena ovat olleet hoitotyön prosessit eri vaiheineen, hoitomuotoineen, -menetelmineen ja -välineineen sekä prosesseihin liittyvä inhimillinen vuorovaikutus (Taulukko 5). Hoitotyön tarve -luokkaan sisältyvät potilaiden terveys/sairaus tilat ja -ongelmat ja niiden aiheuttama hoitotyön tarve on ollut noin joka neljännessä (n=109, 25%) väitöskirjassa tut-

kimuskohteena. Muihin alueisiin kohdistunut tutkimus on selvästi vähäisempää. Esimerkiksi hoitotyön tuloksiin tai vaikuttavuuteen ei ole suuressa määrin kiinnitetty huomiota (n=33, 7%). Eri tutkimuskohteiden suhteelliset osuudet ovat pysyneet suhteellisen vakaina. Potilaiden terveys- tai sairaus tiloihin ja -ongelmiin ja niiden aiheuttamaan hoitotyön tarpeeseen kohdistuvan tutkimuksen suhteellinen osuus on vähentynyt.

Taulukko 5. Hoitotieteellisten väitöskirjojen tutkimuskohteet 1984–2015 (n=443)

	1984– 1993 f (%)	1994– 1998 f (%)	1999– 2003 f (%)	2004– 2008 f (%)	2009– 2013 f (%)	2014– 2015 f (%)	Yhteensä f (%)
Hoitotyön tarve	3 (16)	13 (32)	31 (30)	27 (23)	22 (20)	13 (24)	109 (25)
Hoitajat ja ammatillinen käytös	1 (5)	1 (5)	7 (7)	8 (7)	5 (5)	10 (19)	32 (7)
Hoidon prosessi, menetelmät ym.	5 (26)	17 (41)	28 (28)	41 (34)	31 (29)	16 (30)	138 (31)
Hoitotyön välitön ohjausjärjestelmä	-	-	-	2 (2)	1 (1)	8 (15)	11 (2)
Koulutus ym. rakenteelliset edell.	5 (26)	4 (10)	16 (16)	14 (14)	20 (19)	6 (11)	65 (15)
Hoitotyön tulokset, vaikuttavuus ym.	4 (21)	2 (5)	6 (6)	9 (8)	11 (10)	1 (2)	33 (7)
Tiede ja tutkimus	1 (5)	4 (10)	13 (13)	19 (16)	18 (17)	-	55 (12)
Yhteensä	19	41	101	120	108	54	443

Pohdinta

Tutkimuksen luotettavuus

Tutkimus tehtiin noudattaen hyvää tieteellistä käytäntöä (TENK 2012). Tutkimuksen luotettavuutta lisää kolmen tutkijan tekemä analyysi (Bowen 2009). Aineisto jaettiin kolmeen osaan ja jokainen tutkija analysoi oman alueensa itsenäisesti. Sen jälkeen saadut tulokset ristiin tarkasteltiin näiden kolmen tutkijan kesken. Saadut tulokset vahvistettiin koko tutkimusryhmässä. Tulokset esitetään luokittelun kautta saatuina kokonaisuuksina, joka luo kokonais kuvan suomalaista väitöskirjoista.

Aineistona käytettiin väitöskirjojen tiivistelmiä, jotka voidaan katsoa luotettavaksi alkuperäislähteiksi, koko aineistoa edustaviksi ja riittävän informatiivisiksi (Bliss 2012). Tiivistelmien käyttö tutkimuksen kohdeaineistona on yleistä näin laajoissa tutkimuksissa (Baggio ym. 2014, Vierula ym. 2016). Toisaalta tutkimuksen heikkous kohdistuu myös tiivistelmiin. Tiivistelmissä oli suuria eroja: kaikista ei löytynyt määriteltäviä analyysikohteita tai ne oli ilmaistu epätarkasti. Ongelma selittynee osin 32 vuoden tarkasteluajanjaksolla: tiivistelmien vaatimukset ovat muuttuneet ajassa ja vaatimukset saattavat erota yliopistoittain. Eroavaisuudet eivät kuitenkaan vähentäneet tutkimuksen luotettavuutta, koska tiedot etsittiin tarvittaessa väitöskirjasta.

Tutkimuskohteiden analyysissä käytettiin kolmea toisiaan täydentävää luokittelua

(WHO 1966, Sinkkonen & Meriläinen 1980, Eriksson ym. 2012) pyrkimyksenä tutkimuskohteen ja sisällön kattava kuvaus. Niiden käyttö oli sujuvaa ja ne soveltuivat hyvin väitöskirjatutkimuksen tutkimuskohteiden analyysiin, mutta vain rajoitetusti sisältöjen syvälliseen kuvaukseen.

Tutkimustulosten tarkastelu

Tutkimus kuvaa suomalaista hoitotieteellistä väitöstutkimusta, ja täydentää osaltaan maassamme aikaisemmin tehtyjä tieteenalan kuvauksia (esimerkiksi Lauri 1990, Leino-Kilpi & Suominen 1997, 1998). Tutkimuksen etuna on sen ajallinen ulottuvuus, suomalaisen väitöstutkimuksen 32 ensimmäistä vuotta. Kattava ja laaja aineisto mahdollistaa jatkossa tarvittaessa yksityiskohtaisemman tarkastelun, ja myös suomalaisen hoitotieteen väitöstutkimuksen jatkuvan seurannan. Seurannan toteutusta edistää väitöskirjojen nykyinen saanti elektronisina (Macduff ym. 2016).

Tutkimuksen perusteella voidaan tehdä joitakin havaintoja hoitotieteellisistä väitöskirjoista Suomessa. Nuorella tieteenalalla syntyi sen ensimmäisen 10 vuoden (1979–1988) aikana kolme väitöskirjaa, seuraavan 5-vuotiskauden aikana määrä viisinkertaisesti, ja sen jälkeen nousi yli kaksinkertaiseksi kolmena seuraavana 5-vuotiskautena. Viimeisen 15 vuoden perusteella väitöskirjojen määrä näyttää vakiintuneen yli 100 väitöskirjaa 5-vuotiskautta kohden. Määrällistä

kehitystä voidaan pitää erinomaisena, koska se osoittaa alan tutkimuksen lisääntymisen.

Suomalaisia hoitotieteellisiä kokoomävai-
töskirjoja alettiin tehdä jo 1990-luvun alku-
puolella. Tämä on ollut edistyksellistä, sillä
laajemmin tästä vaihtoehdosta on alettu kes-
kustella vasta 2000-luvulla (Robinson & Dr-
acup 2008). Yhdessäkään kansainvälisessä
väitöskirjoja tarkastelevassa tutkimuksessa
ei ole kiinnitetty huomiota väitöskirjojen
muotoon. Tämä saattaa viitata siihen, että
kokoomävai-
töskirjat hoitotieteessä ovat yhä
kansainvälisesti harvinaisia.

Väitöskirjatutkimuksen vaihtelevat koh-
teet kuvaavat suomalaisen hoitotieteellisen
väitöskirjatutkimuksen monipuolisuutta.
Monipuolisuus vaikuttaisi olevan myös kan-
sainvälinen suuntaus (Hooker & Mayo 2002,
Zeng & Pang 2012). Suomalaisten väitöskir-
jojen tutkimuskohteiden vertaaminen kan-
sainväliseen aineistoon on ongelmallista eri-
laisten luokitteluperusteiden vuoksi. Joita-
kin kokoavia havaintoja voidaan kuitenkin
tehdä. Esimerkiksi tutkimuksen keskittymi-
nen kliiniseen tutkimukseen WHO:n (1966)
luokittelun perusteella ilmenee maamme li-
säksi myös Portugalissa (Baggio ym. 2014).
Keskeisenä tutkimuskohteena ovat olleet
työikäiset (potilas, hoitaja tai potilaan lähei-
nen) vastaten esimerkiksi korealaista tutki-
musta (Lee ym. 2012). Ympäristöön kohdis-
tuva tutkimus on ollut Suomessa vähäistä.
Väitöskirjojen kansainvälisen vertailun tar-
vetta on korostettu aikaisemminkin, joka
kuitenkin edellyttäisi yhteisten laatu-
kriteerien määrittelyä (Kim ym. 2006).
Suomessa koulutustutkimus ja hoitotieteen
teoriaan kohdistuva tutkimus on väitöskirjoissa
laajempaa kuin esimerkiksi Brasiliassa (Erd-
mann ym. 2005). Sen sijaan hoitotyön hal-
lintoon kohdistuva tutkimus Suomessa on
ollut vähäistä, joka selittynee osin sillä, että
hallinnollinen tutkimus on eriytynyt omak-
si alakseen joissain yliopistoissa.

Tutkimusasetelmista laadullinen ja kyse-
lyasetelma olivat selkeästi yleisimmin käy-
tetyt. Koeasetelmallisia tutkimuksia oli har-

voin vastaten ruotsalaista tilannetta (Frid-
lund ym. 2007). Aineistonkeruumenetelmis-
tä kysely ja haastattelu olivat edelleen eni-
ten käytetyt ja tulos on samansuuntainen
kuin Pietilän (1990) tutkimuksessa.

Tutkimuksen perusteella on tunnistetta-
vissa useita tarpeita tulevaisuuden tutkimuk-
selle. Keskeistä alan kehityksen kannalta
olisi analysoida, mihin ja missä määrin suo-
malaiset hoitotieteen väitöskirjat perustuvat
hoitotieteellisiin teorioihin tai malleihin. Väi-
töskirja-analyysien yhdistäminen muihin tie-
teenalan tuotoksiin olisi perusteltua alan ko-
konaiskuvan saamiseksi. Tutkimus tuotti
kuvan hoitotieteen tutkimusmetodiikasta,
tosin melko yleisellä tasolla. Tarkemman
kuvan saamiseksi metodianalyysia olisi
syytä jatkaa; analyysissä saataisiin kuvaa
myös mahdollisesta eri yliopistojen metodi-
sesta profiilista.

Tutkimuksen suurin anti hoitotieteen alal-
le lienee sen kokonaisvaltainen tarkastelu-
näkökulma sekä mittavan aineiston kokoa-
minen. Tieteenalan kehittymisen näkökul-
masta korostetaan tarvittavan uutta alkupe-
räistutkimusta ja uuden tiedon tuottaminen
onkin aina väitöskirjatutkimuksen tavoittee-
na – ja on ollut keskeinen arviointikriteeri
kaikissa yliopistoissa. Kansainvälisesti pe-
rusteltua olisi tehdä laajoja aihekohtaisia väi-
töskirja-analyysieja tavoitteena määrittää se,
miten väitöskirjoissa hyödynnetään alalla
yhä kasvava uuden tutkimuksen tuottama
tieto sekä tuottamaan terveyden kannalta
relevanttia uutta tietoa.

Johtopäätökset

Hoitotieteessä on valmistunut 443 väitös-
kirjaa 32 vuoden tarkasteluajanjakson aika-
na, mitä voitaneen pitää hyvänä saavutukse-
na alan viidelle yliopistolle. Väitöskirjat ovat
moninaistuneet menetelmissään, tutkimus-
kohteissaan ja kokoomävai-
töskirjojen määrä
suhteutettuna monografiioihin on kasvanut.

VASTUUALUEET

Tutkimuksen suunnittelu: JT, HLK; aineistonkeruu: JT, MS, LS, RS, SK; aineiston ana-

LÄHTEET

- Academy of Finland. (2003) *Nursing and caring sciences*. Evaluation report. Publications of the Academy of Finland 12/2003. Painopörssi Oy, Helsinki.
- Baggio M.A., Rodrigues M.A., Erdmann A.L., Figueiredo M. & Vieira M. (2014) Production of nursing thesis and dissertations in Portugal, 2000-2010: a bibliometric study. *Text Context Nursing* **23**(2), 250-260.
- Bliss D.Z. (2012) Writing a successful research abstract. *Journal of Wound, Ostomy and Continence Nursing* **39**(3), 244-247.
- Bowen G.A. (2009) Document analysis as a qualitative research method. *Qualitative Research Journal* **9**(2), 27-40.
- Donnelly J.P. (2017) A systematic review of concept mapping dissertations. *Evaluation and Program Planning* 2017 Feb;60: 186-193. doi: 10.1016/j.evalprogplan.2016.08.010.
- Erdmann A.L., Silva I.A., Rodrigues R.A., Fernandes J.D., Vianna L.A., Lopes M.J., Santos Rda S. & de Araujo T.L. (2005) Nursing doctoral theses produced on graduate programs between 1983-2001. *Revista da Escola Enfermagem da USP* **39**, 497-505.
- Eriksson K. (1982) Sjuksköternarnas strävan efter högskoleutbildning. *Kasvatus* **13**(3), 192-194.
- Eriksson K., Isola A., Kyngäs H., Leino-Kilpi H., Lindström UÅ., Paavilainen E., Pietilä A-M., Salanterä S., Vehviläinen-Julkunen K. & Åstedt-Kurki P. (2012) *Hoitotiede*. Sanoma Pro Oy, Helsinki.
- Ferreira M.A., Pereira A.M., Martins J.C. & Barbieri-Figueiredo Mdo C. (2016) Palliative care and nursing in dissertations and theses in Portugal: a bibliometric study. *Revista da Escola de Enfermagem USP* **50**(2), 317-323.
- Fridlund B., Hildebrandt L., Hildingh C. & Lidell E. 2007. Status and trends in Swedish dissertations in the area of cardiovascular nursing. *European Journal of Cardiovascular Nursing* **6**(1), 72-76.
- Hooker R.S. & Mayo H.G. (2002) Doctoral dissertations on nurse practitioners: 1970-2000. *Journal of the American Academy of Nurse Practitioners* **14**(6), 276-284.
- Kalkas H. (1984) Hoitotyön käytäntö ja teoreettinen tieto. *Sairaanhoitaja* **57**(2), 14-15.
- Kim M.J., McKenna H.P. & Ketefian S. (2006) Global quality criteria, standards, and indicators for doctoral programs in nursing; literature review and guideline development. *International Journal of Nursing Studies* **43**(4), 477-489.
- Kjellström S. & Fridlund B. (2010) Status and trends of research ethics in Swedish nurses' dissertations. *Nursing Ethics* **17**(3), 383-392.
- Krippendorff K. (2013) Content analysis: an introduction to its methodology. Sage Publications Inc, London.
- Lauri S. (1990) The history of nursing research in Finland. *International Journal of Nursing Studies* **27**(2), 169-173.
- Lee K.J., Kang Y., Gu M.O., Kim K., Kim O., Suh Y.O., Suh E., Yang S., Lee E.H., Choe M.A., & Hah Y.S. (2012) Analysis of trends and contents of nursing doctoral dissertations in Korea. *Journal of Korean Academy of Nursing* **42**(2), 302-309.
- Leino-Kilpi H. & Suominen T. (1997) Suomalainen hoitotieteellinen tutkimus 1950-luvulta nykypäivään. *Hoitotiede* **9**(2), 55-65.
- Leino-Kilpi H. & Suominen T. (1998) Nursing research in Finland from 1958 to 1995. *Image Journal of Nursing Scholarship* **30**(4), 363-367.
- Loomis M.E. (1985) Emerging content in nursing: an analysis of dissertation abstracts and titles: 1976-1982. *Nursing Research* **34**(2), 113-119.
- Lukana A., Salminen L., Kaartinen M. & Leino-Kilpi H. (2013) Historical research of nursing and caring sciences in Finland: a literature review. *Scandinavian Journal of Caring Sciences* **27**(4), 774-784.
- Lundgren S.M., Valmari G. & Skott C. (2009) The nature of nursing research: dissertations in the Nordic countries. *Scandinavian Journal of Caring Sciences* **23**(2), 402-416.
- Macduff C., Goodfellow L.M., Nolfi D., Copeland S., Leslie G.D. & Blackwood D. (2016) Slipping through the net: the paradox of nursing's electronic theses and dissertations. *International Nursing Review* **63**(2), 267-276.
- Martin E. (1989) The Doctor of Philosophy Degree: Evolutionary and Societal Perspectives. Teoksessa: Hart S. (ed) 1989 *Doctoral education in nursing: History, Process and Outcome*. National League for Nursing, New York, sivut 1-16.
- Pietilä A-M. (1990) Vuosina 1982-1987 valmistuneiden suomalaisten hoitotieteen lisensiaattitöiden analyysi. *Hoitotiede* **2**(2), 158-164.
- Robinson S. & Dracup K. (2008) Innovative options for the doctoral dissertation in nursing. *Nursing Outlook* **56**(4), 174-178.
- Salminen L., Nuutila L., Hupli M., Heikkilä A. & Leino-Kilpi H. (2006) Suomalainen terveysalan koulutus-tutkimus vuosina 1984-2004. *Hoitotiede* **17**(2), 69-80.
- da Silva K.V., de Almeida A.N., Monteiro A.R., Silveira L.C., de Melo Fialho A.V. & Moreira T.M. (2010) Analysis of nursing dissertations and theses on mental health, Brazil, 1979-2007. *Revista Latino-Americana de Enfermagem* **18**(5), 1031-1038.
- Sinkkonen S. & Meriläinen P. (1980) Hoitotyön tutkimus ja hoitotiede. *Sosiaalilääketieteellinen Aikakauslehti* **17**(2), 52-65.

- Sinkkonen S. & Taskinen H. (2016) Hoitotyön johtamisen juuria etsimässä. *Hoitotiede* **28**(1), 62–77.
- Spear H.J. (2007) Nursing theory and knowledge development: a descriptive review of doctoral dissertations, 2000–2004. *Advances in Nursing Science* **30**(1), E1–E14.
- Suominen T. & Leino-Kilpi H. (1998) Review of Finnish nursing research from 1958 to 1995. *Scandinavian Journal of Caring Sciences* **12**(1), 57–62
- TENK. 2012. *Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsitteleminen Suomessa*. http://www.tenk.fi/sites/tenk.fi/files/HTK_ohje_2012.pdf (14.12.2016)
- Tuomi J. (1997) *Suomalainen hoitotiedekeskustelu*. Studies in Sport, Physical education and Health, 51. Jyväskylän yliopisto.
- Vierula J., Stolt M., Salminen L., Leino-Kilpi H. & Tuomi J. (2016) Nursing education research in Finland- A review of doctoral dissertations. *Nurse Education Today* **37**, 145–154.
- WHO. (1966). *WHO Expert Committee on Nursing, 5th Report*. Technical Report Series, No. 347.
- Zeng Y. & Pang S. (2012) Reviewing the trends of nursing doctoral thesis research in Hong Kong. *Open Journal of Nursing* **2**, 346–350.

Minna Stolt, TtT, yliopisto-opettaja, Turun yliopisto, Hoitotieteen laitos, 20014 Turun yliopisto, minna.stolt@utu.fi

Jouni Tuomi, FT, yliopettaja, TAMK Pääkampus, Kuntokatu 3, 33520 Tampere, jouni.tuomi@tamk.fi

Leena Salminen, TtT, dosentti, yliopistonlehtori, Turun yliopisto, Hoitotieteen laitos, 20014 Turun yliopisto, leena.kaarina.salminen@utu.fi

Riitta Subonen, TtT, professori, sivutoiminen ylivoitaja, Turun yliopisto, Hoitotieteen laitos, 20014 Turun yliopisto, riitta.subonen@utu.fi

Sanna Koskinen, TtT, Turun yliopisto, Hoitotieteen laitos, 20014 Turun yliopisto, sanna.koskinen@utu.fi

Jonna Vierula, TtM, Turun yliopisto, Hoitotieteen laitos, 20014 Turun yliopisto, jonna.b.vierula@utu.fi

Helena Leino-Kilpi, THT, professori, sivutoiminen ylivoitaja, Turun yliopisto, Hoitotieteen laitos, 20014 Turun yliopisto, helena.leino-kilpi@utu.fi